

23 กรกฎาคม 2552

เรื่อง การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดตามนโยบายรัฐบาล “ยุทธศาสตร์ 5 ร้วป้องกัน”

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด

สิ่งที่ส่งมาด้วย ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหายาเสพติดตามนโยบายของรัฐบาล

“ยุทธศาสตร์ 5 ร้วป้องกัน”

จำนวน 1 ชุด

ตามที่รัฐบาลกำหนดให้การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นนโยบายสำคัญเร่งด่วนที่จะต้องเร่งดำเนินการโดยผนึกกำลังของทุกภาคส่วนเพื่อให้สามารถป้องกันและแก้ไขสถานการณ์ปัญหายาเสพติดให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์หลักในการแก้ไขปัญหายาเสพติด “ยุทธศาสตร์ 5 ร้วป้องกัน” เพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน สร้างกิจกรรม กระบวนการ เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐและประชาชนได้ดำเนินการร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและบูรณาการขับเคลื่อนการดำเนินงานอย่างยั่งยืน

เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ 5 ร้วป้องกัน ภายใต้บทบาทอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจึงขอให้จังหวัดแจ้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่พิจารณาดำเนินการ ดังนี้

1. ส่งเสริม สนับสนุนกระบวนการประชุมประชาคมหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อสำรวจตรวจสอบผู้มีพฤติกรรมด้านยาเสพติดด้วยกระบวนการประชาคมและเป็นการคัดกรองปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนขั้นต้น
2. ส่งเสริม สนับสนุนบทบาทของวิทยากรกระบวนการอาสา อบรม ให้ความรู้แกนนำชุมชน ประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน ให้ตระหนักถึงความสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เสริมสร้างความสมานฉันท์ในหมู่บ้าน/ชุมชน
3. สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรม/โครงการ สร้างพื้นที่ปัจจัยบวก อาทิเช่น ลานกีฬา ลานกิจกรรม สร้างสรรค์ของเยาวชน ห้องสมุด กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ การอบรมค่ายคุณธรรม ฯลฯ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามศักยภาพฐานะการเงินการคลังของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
4. บูรณาการการดำเนินงาน กับหน่วยงานของรัฐ องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน และภาคีการพัฒนาอื่น เพื่อการขับเคลื่อนนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายมานิต วัฒนเสน)

อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

ส่วนส่งเสริมการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วม

สำนักส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการมีส่วนร่วม

โทร.0-2241-9000 ต่อ 4122-23 โทรสาร. 0-2241-9000 ต่อ 4102,4112

ผนวก ข : ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหายาเสพติดตามนโยบายของรัฐบาล (ยุทธศาสตร์ ๕ รื้อป้องกัน)

๑.สถานการณ์

๑.๑ สถานการณ์ยาเสพติดในประเทศไทย นับตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ เริ่มมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นจากประมาณการผู้เสพยาเสพติด เมื่อปี ๒๕๔๖ ประมาณ ๔๖๐,๐๐๐ คน เพิ่มขึ้นเป็น ๕๗๐,๐๐๐ คน ในปี ๒๕๕๐ และ ประมาณ ๖๐๕,๐๐๐ คน ในปี ๒๕๕๑ และอาจมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นในอนาคต หากมีเงื่อนไขและปัจจัยเอื้ออำนวย

๑.๒ ปัจจัยที่ส่งผลทำให้ปัญหายาเสพติดมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ซึ่งถือเป็นจุดอ่อนสำคัญที่ส่งผลต่อการขยายตัวของปัญหายาเสพติด มาจาก ๕ ปัจจัยสำคัญ หากไม่สามารถแก้ไขจุดอ่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหายาเสพติดก็จะทวีความรุนแรงมากขึ้น ดังนี้

๑.๒.๑ จุดอ่อนทางด้านชายแดน ยาเสพติดส่วนใหญ่ที่สุด มาจากแหล่งผลิตในประเทศเพื่อนบ้าน และลักลอบเข้ามาแพร่ระบาดในประเทศไทย เช่น ยาบ้า กัญชา เฮโรอีน ยาเสพติดบางตัวประเภท club drugs ฯลฯ พื้นที่ลักลอบนำเข้ายาเสพติดหลัก กว่า ๘๐% ของพื้นที่นำเข้าทั้งหมด อยู่ใน ๑๘ อำเภอสำคัญจาก ๘ จังหวัด

๑.๒.๒ จุดอ่อนในด้านพื้นที่ปัญหาที่ยังดำรงอยู่ ผลของมาตรการแก้ไขปัญหามาแล้ว แม้จะทำให้ยาเสพติดลดปริมาณลง แต่ก็ยังมีบางพื้นที่ที่ยังมีสัดส่วนของปัญหายาเสพติดมากกว่าพื้นที่อื่น และส่งผลต่อสถานการณ์ทั้งหมด ได้แก่

๑.๒.๒.๑ พื้นที่จังหวัดแพร่ระบาดหลัก ประมาณ ๒๖ จังหวัด ที่มีสัดส่วนของปัญหายาเสพติดเกือบ ๗๐ % ของทั้งประเทศ หากสามารถลดระดับปัญหาในพื้นที่เหล่านี้ได้ ย่อมจะส่งผลต่อสถานการณ์ทั้งหมด

๑.๒.๒.๒ หมู่บ้าน/ชุมชนที่ปรากฏข้อมูลว่ามีปัญหายาเสพติด เฉพาะในปี ๒๕๕๑ จากฐานข้อมูลสำนักงาน ป.ป.ส. ที่ได้จากหน่วยงานต่างๆ ยังคงมีปัญหายาเสพติดประมาณ ๑๕,๐๐๐ หมู่บ้าน/ชุมชน หรือ คิดเป็น ๑๕ % ของจำนวนหมู่บ้าน/ชุมชนทั้งประเทศ

๑.๒.๓ จุดอ่อนทางด้านปัจจัยเสี่ยงของสังคม เช่น ค่านิยมและพฤติกรรมทางลบ ของเยาวชน แหล่งมั่วสุมและสถานบันเทิง/สถานบริการต่างๆ ฯลฯ ที่เป็นจุดอ่อนและเป็นปัจจัยยั่วยู่ ให้เยาวชนมีพฤติกรรมเสี่ยงและก้าวไปสู่ปัญหายาเสพติด จากการเฝ้าระวังปัจจัยเสี่ยงทางสังคมนี้ในช่วง ๒-๓ ปีที่ผ่านมาพบว่า แนวโน้มของปัญหายาเสพติดยังอยู่ในเกณฑ์สูง

๑.๒.๔ ความอ่อนแอของครอบครัวและชุมชน ที่ส่งผลให้ภูมิคุ้มกันของหน่วยพื้นฐานของสังคม ไม่สามารถป้องกันยาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะครอบครัวและหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหายาเสพติด และครอบครัวกลุ่มเสี่ยงที่ยังคงมีจำนวนมาก

๑.๒.๕ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ-สังคม สภาพแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในปี ๒๕๕๒ เป็นปีที่ประเทศต้องประสบกับปัญหาต่างๆ มากมาย เช่น วิกฤติเศรษฐกิจของโลกที่มีส่วนกระทบกับประเทศไทย วิกฤติทางการเมืองและความสมานฉันท์ของคนในชาติ วิกฤติทางด้านสังคม-อาชญากรรมที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ปัญหาการว่างงาน ความยากจน ฯลฯ วิกฤติปัญหาเหล่านี้ ทำให้ปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของยาเสพติดจะมีมากขึ้น คาดหมายได้ว่า จำนวนและปัญหาอันเกิดจากยาเสพติดก็จะมีแนวโน้มในเกณฑ์สูง หาก

ไม่มีทิศทางและยุทธศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ปัญหายาเสพติดก็จะเป็นส่วนสำคัญหนึ่งในการจัดตั้งประเทศไทยทั้งประเทศ

จากการพิจารณาสถานะของปัญหายาเสพติดในภาพรวม ประมาณว่า ในแต่ละปี ผลจับกุมและบำบัดของหน่วยงานต่างๆ รวมกัน ประมาณ ๑๖๐,๐๐๐ คน หรือ คิดเป็น ๒๕ % ของประมาณการผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งหมด ในขณะที่อีกจำนวนหนึ่ง เป็นผู้ค้าและผู้เสพทั่วไปที่ยังคงอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ บางส่วนเป็นเครือข่ายรายสำคัญที่พัฒนารูปแบบการค้า และส่งผลต่อการกระจายตัวของยาเสพติดทั่วประเทศ

๑.๓ จุดอ่อนทั้ง ๕ ข้างต้น ล้วนส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของปัญหายาเสพติด ในขณะที่ ประมาณการผู้เสพยาเสพติดรายใหม่ ในแต่ละปี ประมาณ ๗๐,๐๐๐ คน และผู้ที่กลับไปมีพฤติกรรมซ้ำ ประมาณ ๓๐,๐๐๐-๔๐,๐๐๐ คน หรือรวมกันประมาณ ๑๐๐,๐๐๐-๑๑๐,๐๐๐ คน ซึ่งมีสัดส่วนของตัวเลขที่ไม่แตกต่างกันมากนักกับจำนวนที่ถูกจับกุมและบำบัดรักษารวมกัน หากทิศทางการแก้ปัญหาอยู่ภายในลักษณะนี้ จึงย่อมเป็นไปได้ยากที่จะลดระดับปัญหายาเสพติดให้น้อยลงได้

การที่จะหยุดยั้งและลดระดับปัญหายาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจะต้องมีการปรับกรอบความคิด ยุทธศาสตร์ กระบวนการบริหารจัดการ ให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายและเจตจำนงทางการเมืองที่มุ่งมั่นของรัฐบาล เพื่อให้ปัญหายาเสพติดลดลงให้ได้มากที่สุด

๒. วัตถุประสงค์หลัก

เมื่อปัญหายาเสพติดเป็นความต้องการของประชาชนทั้งประเทศที่จะแก้ไขให้ลุ้งให้ได้มากที่สุด จึงกำหนดวัตถุประสงค์หลัก คือ

ลดปัญหายาเสพติดทั่วประเทศ ขจัดความเดือดร้อนประชาชน

๓. กรอบความคิดการปฏิบัติ

การที่จะหยุดยั้งอัตราเพิ่มขึ้นของปัญหายาเสพติดที่มีมาอย่างต่อเนื่องในช่วง ๕ ปีที่ผ่านมา จะต้องมีการปรับกรอบความคิดในการปฏิบัติ ๔ กรอบความคิดสำคัญ ดังนี้

๓.๑ กรอบความคิด ๔ ควบคุม เพื่อหยุดการขยายตัวของปัญหายาเสพติด โดย

๓.๑.๑ ควบคุมตัวยา ได้แก่ การสกัด ควบคุม มิให้มียาเสพติดเข้ามาแพร่ระบาดในประเทศไทย ซึ่งเป็นการควบคุมยาเสพติดและผู้นำยาเสพติดออกนอกพื้นที่

๓.๑.๒ ควบคุมพื้นที่ การแก้ไขปัญหที่ทับซ้อนกันหลายมิติ เช่น การแพร่ระบาด จะต้องใช้หลายมาตรการควบคู่ หนุนเนื่องกันไปเป็นกระบวนการ การดำเนินด้วยมาตรการเดียว ย่อมไม่สามารถแก้ไขปัญหาดได้อย่างมั่นคง ดังนั้น กรอบความคิดในการมองปัญหา พื้นที่ เป็นหลัก จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นในการกำหนดยุทธศาสตร์ในครั้งใหม่นี้

๓.๑.๓ ควบคุมเงื่อนไข ได้แก่ ควบคุมเงื่อนไข ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการเพิ่มขึ้นของปัญหา ยาเสพติดให้ได้มากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัจจัยเสี่ยง

๓.๑.๔ ควบคุมผู้เสพ ได้แก่ การลดจำนวนผู้เสพให้น้อยลงจากสังคมและชุมชน เพื่อตัดเงื่อนไขของอุปทาน (demand)

๓.๒ สร้างความสมดุลให้กับมาตรการแก้ไขปัญหาระบบ ให้มีความสัมพันธ์ สามารถรองรับซึ่งกันและกันได้อย่างเหมาะสม หากเน้นมาตรการด้านใดด้านหนึ่ง และไม่ได้จัดความสมดุลให้อีกมาตรการหนึ่งรองรับได้ทัน ก็เกิดปัญหาขึ้น เช่น การดำเนินมาตรการจับกุมปราบปรามอย่างหนัก จะส่งผลให้มีผู้ถูกจับกุมจำนวนมาก ทำให้เกิดปัญหาจำนวนที่คุมขังล้นเกิน และสถานที่บังคับบำบัดไม่เพียงพอ จึงจำเป็นต้องจัดความสมดุลของมาตรการเหล่านี้

๓.๓ เพิ่มกลยุทธ์ที่จะนำบุคคลเป้าหมายเข้าสู่ระบบแก้ไขปัญหให้ได้มากที่สุด หากต้องการเพิ่มจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่จะต้องดำเนินการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้เสพ ด้วยกลยุทธ์แบบเดิม จะต้องใช้กำลังปราบปรามเพิ่มขึ้นอีก รวมทั้งต้องเพิ่มงบประมาณสร้างที่คุมขัง และสถานบังคับบำบัดอีกเป็นจำนวนมาก หากปรับกลยุทธ์ใหม่ โดยเน้นกลยุทธ์ภาคประชาสังคม และการมีส่วนร่วมของชุมชน เพิ่มขึ้น ก็จะสามารถได้จำนวนผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเข้าสู่ระบบดังกล่าวได้ โดยมีการลงทุนที่น้อยกว่าการคงกลยุทธ์แบบเดิม

๓.๔ กำหนดเป้าหมายชัดเจน จัดลำดับความเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหให้สอดคล้องกับเป้าหมาย โดยให้ความสำคัญ กำหนดจุดเน้นพิเศษ ในการแก้ไขปัญหในพื้นที่หรือกลุ่มที่มีระดับปัญหามากกว่าเกณฑ์ปกติ หากสามารถลดระดับปัญหาดังกล่าวได้ ก็จะส่งผลรวมต่อการลดปัญหายาเสพติด ในภาพรวมทั้งหมด ไม่แก้ปัญหโดยไม่มีจุดเน้นหนัก

๔. ยุทธศาสตร์

เพื่อลดจุดอ่อนทั้ง ๕ ที่ส่งผลให้ปัญหายาเสพติดของประเทศไทยแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น จึงกำหนดยุทธศาสตร์ ๕ รั้วป้องกัน เพื่อเป็นเกราะคุ้มกันภัยยาเสพติดในแต่ละระดับ โดยในแต่ละ รั้วป้องกัน จะมุ่งตรงไปสู่เป้าหมายการควบคุมผู้เสพ ผู้ค้ายาเสพติด และ กลุ่มเสี่ยงที่มีโอกาสเข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้มากที่สุด จึงจะเป็นการสร้างแนวป้องกันอย่างแท้จริง และสามารถควบคุมปัญหาได้

คำว่า รั้ว หมายความว่า การสร้างภูมิคุ้มกัน สร้างกิจกรรม สร้างกระบวนการทำงานเพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและประชาชนได้ดำเนินการร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและบูรณาการมาตรการ ให้สามารถดำเนินการต่อผู้เสพ ผู้ค้ายาเสพติด และกลุ่มเสี่ยงมิให้เข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้ โดยกำหนด ๕ รั้วป้องกัน ในการควบคุมและลดปัญหา ดังนี้

รั้วชายแดน คือ การสร้างกิจกรรม กระบวนการทำงานตามมาตรการ เสริมความเข้มแข็งป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนที่กำหนดเป็นเป้าหมายที่จะดำเนินการ

รั้วชุมชน คือ การสร้างกิจกรรม กระบวนการทำงานทุกมาตรการ เสริมความเข้มแข็ง มีภูมิคุ้มกันด้านยาเสพติดในระดับหมู่บ้าน/ชุมชนที่กำหนดเป็นเป้าหมาย

รั้วสังคม คือ การสร้างกิจกรรม กระบวนการทำงาน จัดระเบียบสังคมแบบบูรณาการ ขจัดปัจจัยเสี่ยงที่เป็นเงื่อนไขทางลบทุกประเภท เสริมสร้างปัจจัยทางบวกที่ส่งผลต่อการสร้างภูมิคุ้มกันต่อปัญหายาเสพติด เพื่อให้ทุกสังคมในทุกจังหวัดมีความเข้มแข็ง

รั้วโรงเรียน คือ การสร้างกิจกรรม กระบวนการทำงาน เสริมความเข้มแข็งในโรงเรียน สถานศึกษา และให้เยาวชนรุ่นใหม่มีภูมิคุ้มกันต่อต้านยาเสพติด

รั้วครอบครัว คือ การสร้างกิจกรรม กระบวนการทำงาน เสริมความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัว ให้มีภูมิคุ้มกันด้านยาเสพติดมากขึ้น เป็นหน่วยพื้นฐานของสังคมที่ดี

๕. เป้าหมายปฏิบัติการ

เพื่อให้บรรลุผลต่อการลดระดับปัญหายาเสพติดของประเทศ จึงกำหนด ๓ เป้าหมายหลักที่จะต้องดำเนินการอย่างจริงจัง หากบรรลุผลตามนี้ เชื่อมั่นได้ว่า ปัญหายาเสพติดของประเทศ จะต้องลดระดับลงอย่างแน่นอน ดังนี้

เป้าหมายที่ ๑ เป้าหมายพื้นที่เน้นหนัก ได้แก่ เป้าหมายที่ต้องลดระดับปัญหาให้ได้เมื่อสิ้นสุดการดำเนินงานตามแผนฯ โดยเน้นไปที่กลุ่มพื้นที่ที่มีระดับปัญหายาเสพติดอยู่ในสัดส่วนที่สูงกว่าพื้นที่ทั่วไป หากสามารถลดระดับปัญหายาเสพติดในกลุ่มพื้นที่เหล่านี้ได้ ก็จะส่งผลต่อการลดระดับปัญหายาเสพติดในขอบเขตทั่วประเทศ โดยมี ๔ กลุ่มพื้นที่หลัก จำนวน ๒๖ จังหวัด ที่มีสัดส่วนของปัญหายาเสพติดเกือบ ๗๐% ของปัญหาทั้งประเทศ ประกอบด้วย

พื้นที่หลักที่ ๑ พื้นที่นำเข้ายาเสพติดหลักตามแนวชายแดน จำนวน ๑๔ อำเภอ ใน ๔ จังหวัด ซึ่งเป็นพื้นที่หลักที่มีการลักลอบนำเข้ายาเสพติดอย่างต่อเนื่องมากที่สุด ได้แก่

จังหวัดเชียงราย (อ.แม่สาย อ.เชียงแสน อ.แม่จัน อ.แม่ฟ้าหลวง)
 จังหวัดเชียงใหม่ (อ.ฝาง อ.เชียงดาว อ.เวียงแหง อ.ไชยปราการ อ.แม่อาย)
 จังหวัดแม่ฮ่องสอน (อ.ปาย อ.ปางมะผ้า)
 จังหวัดหนองคาย (อ.เมือง อ.บึงกาฬ)
 จังหวัดนครพนม (อ.ท่าอุเทน อ.บ้านแพง)
 จังหวัดมุกดาหาร (อ.เมือง)
 จังหวัดอุบลราชธานี (อ.เขมราฐ)
 จังหวัดสระแก้ว (อ.อรัญประเทศ)

พื้นที่หลักที่ ๒ พื้นที่ กทม.และจังหวัดปริมณฑล โดย กทม.ถือเป็นพื้นที่ใจกลาง (heartland) ของการแพร่ระบาดของยาเสพติดของประเทศ และจังหวัดปริมณฑลที่เกี่ยวข้องอีก ๕ จังหวัด ได้แก่ สมุทรปราการ นนทบุรี นครปฐม ปทุมธานี สมุทรสาคร

พื้นที่หลักที่ ๓ พื้นที่แพร่ระบาดของยาเสพติดสำคัญ จำนวน ๑๒ จังหวัด ได้แก่

ภาคเหนือ ได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่
 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ อุบลราชธานี
 ภาคกลาง ได้แก่ พระนครศรีอยุธยา สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ราชบุรี ชลบุรี
 ฉะเชิงเทรา
 ภาคใต้ ได้แก่ นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี สงขลา

พื้นที่หลักที่ ๔ พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่ปัญหายาเสพติดซ้อนทับกับปัญหาความมั่นคง ได้แก่ นราธิวาส ปัตตานี ยะลา

เป้าหมายที่ ๒ เพิ่มจำนวนผู้เสพยาเสพติดเข้าสู่ระบบบำบัดรักษาให้มากขึ้น หากลดจำนวนผู้เสพยาเสพติดจากหมู่บ้าน/ชุมชน และสังคมได้มากเท่าใด ปัญหายาเสพติดก็จะลดลงมากขึ้นเท่านั้น โดย

๒.๑ กำหนดเป้าหมายนำผู้เสพยาเข้าบำบัดโดยกระบวนการชุมชน ประชาสังคม และในระบบสมัครใจ ให้ได้จำนวนไม่น้อยกว่า ๑๒๐,๐๐๐ คน ในระยะ ๖ เดือน

๒.๒ ผู้เสพยาเสพติดที่ต้องเข้าสู่ระบบบังคับบำบัดในพื้นที่ กลุ่มที่ ๒ และพื้นที่กลุ่มที่ ๓ จะต้องได้รับการบำบัดตามความเหมาะสมกับเงื่อนไขการเสพติดให้ได้มากที่สุด

เป้าหมายที่ ๓ ลดจำนวนเครือข่าย/กลุ่มการค้ายาเสพติดรายสำคัญ และกลุ่มผู้ค้าแพร่ระบาด ยาเสพติดที่ก่อความเดือดร้อนให้กับชุมชน โดย

๓.๑ จับกุม ปรามปรามเครือข่าย/กลุ่มผู้ค้ารายสำคัญที่กำหนดเป็นเป้าหมายให้ได้ มากที่สุด

๓.๒ จับกุม ปรามปรามผู้ค้ายาเสพติดที่สร้างความเดือดร้อนกับชุมชนให้ได้มากที่สุด

เป้าหมายที่ ๔ ลดระดับปัญหาเสพติดให้ลดลงในทุกจังหวัด โดยให้ทุกจังหวัดกำหนดเป้าหมาย กิจกรรมการดำเนินงานให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ๕ รื้อป้องกันและ ๗ โครงการหลัก

๖. การปฏิบัติการ

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายลดระดับปัญหาเสพติดของประเทศ และให้มีการปฏิบัติการที่สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ ๕ รื้อป้องกัน และกลุ่มเป้าหมายที่จะดำเนินการ จึงกำหนด ๗ โครงการหลัก ให้ทุกหน่วยที่ เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทาง กิจกรรมการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

๖.๑ โครงการ รื้อชายแดน : การสกัดกั้นการนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน

๖.๒ โครงการ รื้อชุมชน : การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ประชาสังคม ป้องกัน ยาเสพติด

๖.๓ โครงการ รื้อสังคม : การจัดระเบียบสังคมแบบบูรณาการ

๖.๔ โครงการ รื้อโรงเรียน : โรงเรียนป้องกันยาเสพติด

๖.๕ โครงการ รื้อครอบครัว : ครอบครัวสีขาว ครอบครัวเข้มแข็ง

๖.๖ โครงการ ปรามปรามยาเสพติดสำคัญและลดความเดือดร้อนของประชาชน

๖.๗ โครงการ บำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดแบบบูรณาการ

โดยมีสาระสำคัญของแต่ละโครงการ/กิจกรรมหลัก ดังต่อไปนี้

๗. สาระสำคัญของโครงการ/กิจกรรมหลัก

๗.๑ โครงการ รื้อชายแดน : การสกัดกั้นการนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน

๗.๑.๑ สถานการณ์

๗.๑.๑.๑ ยาเสพติดหลักที่แพร่ระบาดในประเทศไทย ส่วนใหญ่ ผลิตจากประเทศเพื่อนบ้าน และลักลอบนำเข้ามาในประเทศไทย ทางภาคเหนือ ภาคต่อ/น. และภาคกลาง จากการวิเคราะห์ข้อมูลการ จับกุม และการข่าวสถานการณ์การนำเข้ายาเสพติด ปรากฏว่า ในปี ๒๕๕๑ มีพื้นที่ลักลอบนำเข้ายาเสพติดตาม แนวชายแดน ๔๔ อำเภอ ใน ๑๗ จังหวัด จำนวนนี้ มี ๑๔ อำเภอ จาก ๘ จังหวัด ที่มีสัดส่วนการนำเข้ายาเสพติดหลัก ๘๐% ของปริมาณการนำเข้ายาเสพติดที่ถูกจับกุมทั้งหมด

๗.๑.๑.๒ จากการวิเคราะห์ข้อมูลการจับกุมยาเสพติด ในปี ๒๕๕๑ พบว่า ยาเสพติดที่มีการ นำผ่านประเทศไทยตามแนวชายแดน และถูกจับกุมโดยหน่วยปรามปรามฯต่างๆ ประมาณ ๔๘.๒ % ถูกจับกุม ได้ในพื้นที่ชายแดน ในขณะที่อีก ๕๑.๘ % หลุดรอดการจับกุมจากพื้นที่ชายแดนและถูกจับกุมในพื้นที่ตอนใน

ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ยังมียาเสพติดจำนวนมากที่หลุดรอดจากแนวชายแดนเข้ามาในพื้นที่ตอนในของประเทศได้ หากนับจำนวนที่หลุดรอดเข้ามาและไม่ถูกจับกุม ก็จะทำให้จำนวนสัดส่วน ของการจับกุมในพื้นที่ชายแดน จะต้องลดน้อยลงกว่านี้

๗.๑.๒ พื้นที่เป้าหมาย

๗.๑.๒.๑ กำหนดพื้นที่นำเข้ายาเสพติดหลัก ๑๔ อำเภอ ใน ๘ จังหวัด เป็นพื้นที่เป้าหมายหลักในการสกัดกั้นยาเสพติด ได้แก่

จังหวัดเชียงราย มี ๔ อำเภอ ได้แก่ อ.แม่สาย อ.เชียงแสน อ.แม่จัน อ.แม่ฟ้าหลวง

จังหวัดเชียงใหม่ มี ๕ อำเภอ ได้แก่ อ.ฝาง อ.เชียงดาว อ.เวียงแหง อ.ไชยปราการ อ.แม่อาย

จังหวัดแม่ฮ่องสอน มี ๒ อำเภอ ได้แก่ อ.ปาย อ.ปางมะผ้า

จังหวัดหนองคาย มี ๒ อำเภอ ได้แก่ อ.เมือง อ.บึงกาฬ

จังหวัดนครพนม มี ๒ อำเภอ ได้แก่ อ.ท่าอุเทน อ.บ้านแพง

จังหวัดมุกดาหาร มี ๑ อำเภอ ได้แก่ อ.เมือง

จังหวัดอุบลราชธานี มี ๑ อำเภอ ได้แก่ อ.เขมราฐ

จังหวัดสระแก้ว มี ๑ อำเภอ ได้แก่ อ.อรัญประเทศ

๗.๑.๒.๒ สกัดกั้นยาเสพติดในพื้นที่อำเภอชายแดนอื่น ที่มีการลักลอบนำเข้ายาเสพติดในสัดส่วนรองลงมา เป็นพื้นที่เป้าหมายรอง

๗.๑.๓ การปฏิบัติ เสริมความเข้มแข็งในพื้นที่เป้าหมายหลักให้มีขีดความสามารถในการสกัดกั้นมากยิ่งขึ้น ดังนี้

๗.๑.๓.๑ จัดกำลังปฏิบัติการลาดตระเวน สกัดกั้นตามแนวชายแดน โดยให้ กำลังของหน่วยทหาร กำลังกึ่งหน่วยทหาร ทั้งที่เป็นหน่วยทหารพราน หน่วยตำรวจตระเวนชายแดน หน่วยปฏิบัติการของตำรวจภูธรพื้นที่ ฯลฯ เข้าลาดตระเวนพื้นที่หมู่บ้าน เส้นทาง ช่องทาง ที่มีความเสี่ยงต่อการนำเข้ายาเสพติด รวมทั้ง ดำเนินการตรวจค้น ปิดล้อม จับกุมบุคคล พื้นที่ หมู่บ้านที่มีข่าวสารด้าน ยาเสพติดอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง

๗.๑.๓.๒ จัดจุดตรวจ/จุดสกัดเส้นทางตามแนวชายแดน ที่มีความเสี่ยงต่อการนำเข้ายาเสพติด โดยให้ กำลังของหน่วยทหาร/กึ่งทหาร ตำรวจตระเวนชายแดน ตำรวจภูธรพื้นที่ ฯลฯ และให้มีการตรวจค้นบุคคล ยานพาหนะที่ต้องสงสัยว่าซุกซ่อนและลำเลียงยาเสพติดอย่างจริงจัง

๗.๑.๓.๓ จัดกำลังปฏิบัติการสกัดกั้นยาเสพติด ณ ด่านถาวร ที่มีความเสี่ยงต่อการนำเข้ายาเสพติด โดย ให้กำลังของ หน่วยศุลกากรพื้นที่ หน่วยตำรวจตรวจคนเข้าเมือง กำลังผสมของหน่วยต่างๆที่จัดให้มีขึ้น ฯลฯ เข้าดำเนินการตรวจค้น จับกุมบุคคล ยานพาหนะที่ซุกซ่อนยาเสพติด เข้า-ออกนอกประเทศอย่างจริงจัง รวมทั้ง ให้ความสำคัญในจุดผ่อนปรนตามแนวชายแดน มิให้เป็นพื้นที่ลักลอบนำเข้ายาเสพติด

๗.๑.๓.๔ จัดตั้งอาสาสมัครประชาชนในหมู่บ้านตามแนวชายแดนเป็นกำลังเฝ้าระวังและป้องกันยาเสพติด และเป็นผู้ช่วยเจ้าพนักงาน โดย คัดเลือก อาสาสมัครประชาชนในทุกหมู่บ้านตามแนวชายแดน ประมาณ หมู่บ้านละ ๑๐-๒๐ คนหรือตามความเหมาะสม ทำหน้าที่ เฝ้าระวัง ป้อมปราม เฝ้าตรวจ สอดส่อง ดูแล จัดเวรยามหมู่บ้าน ร่วมกับ กำลังปฏิบัติการของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการร่วมสกัดกั้นยาเสพติดตามแนวชายแดน

๗.๑.๓.๕ จัดทำแผนยุทธการสกัดกั้นยาเสพติดเฉพาะบริเวณ ในกรณีที่บางพื้นที่ มีสถานการณ์การนำเข้ายาเสพติดในระดับรุนแรงมากขึ้น เกินกว่ากำลังปฏิบัติการที่มีอยู่จะสามารถดำเนินการได้ ให้มีการกำหนดและจัดทำแผนยุทธการเฉพาะ และสนับสนุนกำลังปฏิบัติการที่มีอยู่ตามความเหมาะสม

๗.๑.๓.๖ ปฏิบัติการสกัดกั้นยาเสพติดเชิงรุก ด้วยการดำเนินมาตรการทางการข่าว การร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งในด้านการข่าวปราบปราม สกัดกั้น ลาดตระเวนร่วม การสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนตามแนวชายแดน การปฏิบัติการพิเศษ ฯลฯ

๗.๑.๔ ความรับผิดชอบ

๗.๑.๔.๑ ผู้รับผิดชอบหลัก : ผู้บัญชาการทหารสูงสุด

๗.๑.๔.๒ เจ้าภาพหลัก : กองบัญชาการกองทัพไทย กอ.รมน.

๗.๑.๔.๓ เจ้าภาพร่วม : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย (สำนักงานปลัดกระทรวงฯ กรมการปกครอง กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น)

๗.๑.๔.๔ หน่วยงานรอง : กรมศุลกากร

๗.๑.๔.๕ กลไกประสานงาน : คณะอำนวยการปฏิบัติการสกัดกั้นยาเสพติดตามแนวชายแดน หรือ อนุกรรมการ ตามเหมาะสม

๗.๑.๔.๖ ผู้รับผิดชอบระดับพื้นที่ : ผอ.รมน.ภาคที่ ๑ /๒ /๓ /๔

๗.๒ โครงการ รั้วชุมชน : การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ประชาสังคมป้องกันยาเสพติด

๗.๒.๑ สถานการณ์

๗.๒.๑.๑ ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ชุมชนอยู่ในสภาพที่อ่อนแอ ความเข้มแข็งที่เคยพึ่งตนเองพึ่งพากันเองได้ อยู่ในสภาพลดน้อยถอยลง ต้องพึ่งพาและหวังพึ่งปัจจัยภายนอก ความอ่อนแอของชุมชน ความไม่มีภูมิคุ้มกันของชุมชน เป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ปัญหายาเสพติดเข้ามาแพร่ระบาดในชุมชน ทำให้ความอ่อนแอของชุมชนที่มีอยู่แล้ว กลับต้องอ่อนแอลงมากขึ้นไปอีก

๗.๒.๑.๒ หากพิจารณาปัญหายาเสพติดในระดับหมู่บ้าน/ชุมชนทั่วประเทศ ปรากฏว่าหมู่บ้าน/ชุมชนที่ปรากฏข่าวสารว่ามีปัญหายาเสพติด ในปี ๒๕๕๑ ประมาณรวม ๑๕,๐๐๐ หมู่บ้าน/ชุมชน ซึ่งอาจจะไม่มีความเข้มแข็งและมีภูมิคุ้มกันต่อปัญหายาเสพติดได้

๗.๒.๑.๓ นโยบายของรัฐบาล และนายกรัฐมนตรี ได้ประกาศอย่างชัดเจนที่จะสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม และภาคชุมชนในการแก้ไขปัญหายาสังคมในด้านต่างๆ การเพิ่มความสมดุล โดยสร้างความเข้มแข็งให้ภาคประชาสังคมและชุมชนให้เพิ่มมากขึ้น จะเป็นส่วนสำคัญ ที่จะทำให้ ปัญหายาเสพติดและปัญหายาสังคมอื่นได้รับการแก้ไขอย่างแท้จริง

๗.๒.๒ เป้าหมาย

๗.๒.๒.๑ เสริมสร้างชุมชนที่ยังปรากฏปัญหายาเสพติดให้มีความเข้มแข็งป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดทั่วประเทศ โดยเน้นชุมชนที่มีปัญหายาเสพติด ในปี ๒๕๕๑ ประมาณ ๑๕,๐๐๐ หมู่บ้าน/ชุมชน เป็นเป้าหมายแรกที่จะต้องดำเนินการ ส่วนหมู่บ้าน/ชุมชนที่นอกเหนือจากนี้ กำหนดเป็นเป้าหมายรอง

๗.๒.๒.๒ ส่งเสริมภาคเอกชน ภาคประชาสังคมให้มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดอย่างเป็นรูปธรรมทุกจังหวัด

๗.๒.๓ การปฏิบัติ

ฟื้นฟูและเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งด้วย ๗ ปัจจัยสำคัญในหมู่บ้าน/ชุมชน โดยเน้นบทบาทของจังหวัดและอำเภอ รวมทั้ง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เสริม ๗ ปัจจัยความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้าน/ชุมชน ดังนี้

๗.๒.๓.๑ จัดประชุม ประชาคมหมู่บ้าน โดย ให้จัดทีมวิทยากรของอำเภอ/ตำบลหรือกลไกอื่นที่ปฏิบัติงานในหมู่บ้าน/ชุมชน เข้าประชุมประชาคมหมู่บ้านที่กำหนดเป็นเป้าหมายลำดับแรก เพื่อสำรวจตรวจสอบผู้มีพฤติกรรมด้านยาเสพติด ทั้งค้าและเสพ ด้วยกระบวนการประชาคมในชุมชน เป็นการคัดกรองปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนขั้นต้น

๗.๒.๓.๒ เสริมบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านและกรรมการหมู่บ้านตามกฎหมายปกครอง ท้องที่ พ.ศ. ๒๕๕๑ มีภารกิจในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน เพิ่มมากขึ้น โดย จัดให้มีกลไกที่ชัดเจนภายในกรรมการหมู่บ้าน รับผิดชอบงานด้านยาเสพติด และให้ทุกอำเภอจัดอบรม ให้ความรู้ภารกิจ หน้าที่ให้กับบุคคลในกลไกของกรรมการหมู่บ้านได้ทราบ

๗.๒.๓.๓ มอบหมาย หน้าที่ให้กับอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน(อสม.) ในงานด้านยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน โดย มอบหมายให้ อสม. แต่ละหมู่บ้านรับผิดชอบ สำรวจ ค้นหาผู้เสพยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน ชักชวนผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดเข้าบำบัด และติดตาม ช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดฯ และรายงานผลการติดตามให้กับกรรมการหมู่บ้าน หรือ สถานพยาบาลที่รับผิดชอบ

๗.๒.๓.๔ ฟื้นฟูอาสาสมัครประชาชนในหมู่บ้าน ๗ ละ ๑๐-๒๐ คนตามความเหมาะสม ทำหน้าที่ในการป้องกัน เฝ้าระวัง ค้นหาผู้เสพยาเสพติดในหมู่บ้าน โดยให้ทุกอำเภอมีกระบวนการคัดเลือก อบรม ขึ้นทะเบียนรายชื่อและมอบหมายภารกิจให้กับอาสาสมัครดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม และให้อาสาสมัครประชาชนดังกล่าวอยู่ในกลไกของกรรมการหมู่บ้านฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามเหมาะสม

๗.๒.๓.๕ ส่งเสริมบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละระดับ ให้มีบทบาทสนับสนุนกิจกรรมด้านยาเสพติดเพิ่มขึ้น โดยให้ความสำคัญในกิจกรรมป้องกันยาเสพติด การจัดกิจกรรมทางเลือกให้กับเยาวชน การสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรให้กับผู้เคยมีพฤติกรรมด้าน ยาเสพติด ทั้งที่เป็นผู้ผ่านการบำบัดฯ ผู้ผ่านกระบวนการทางกฎหมาย ฯลฯ รวมทั้ง เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับกลไกประสานงานด้านยาเสพติดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการป้องกันยาเสพติดในตำบล

๗.๒.๓.๖ ส่งเสริมกระบวนการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายชุมชนจากระดับหมู่บ้าน/ชุมชนสู่ตำบลในพื้นที่ที่มีความพร้อม เพื่อขยายความร่วมมือของชุมชนจากหมู่บ้านไปถึงระดับตำบล โดยบูรณาการกลไกผู้นำในแต่ละหมู่บ้าน ทั้งที่เป็นผู้นำทางการ-ผู้นำธรรมชาติ-ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเครือข่ายระดับตำบล และจัดให้มีกิจกรรมเฝ้าระวัง ป้องกันยาเสพติดระดับตำบล มีการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน สร้างหมู่บ้าน/ตำบลที่เป็นศูนย์เรียนรู้ในทุกจังหวัดตามจำนวนที่เหมาะสม ยึดหลักคุณภาพ

๗.๒.๓.๗ เสริมสร้างแนวความคิดของชุมชนในพื้นที่เป้าหมาย ใช้การรวมกลุ่มของชุมชนจากการแก้ปัญหายาเสพติด พัฒนาไปสู่การเสริมสร้างสมานฉันท์ และเชิดชูสถาบันหลักของชาติ โดยใช้บทบาทของวิทยากรกระบวนการอาสา อบรม ให้ความรู้แก่นำชุมชน ประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชนเป้าหมาย ให้มีแนวความคิด อุดมการณ์ เสริมสร้างสมานฉันท์ จงรักภักดีต่อสถาบันหลักของชาติ และนำ โครงการหมู่บ้าน

กองทุนแม่ของแผ่นดิน ซึ่งเป็นโครงการที่น้อมนำพระบรมมหาราชวังของสถาบันพระมหากษัตริย์ และพระราชินี มาเป็นขวัญกำลังใจในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน

๗.๒.๓.๔ นำปัจจัยที่เสริมสร้างในหมู่บ้าน/ชุมชนทั้ง ๗ ข้างต้นร่วมกันลดปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน โดย รวมพลังกัน ร่วมสำรวจ ค้นหาผู้เสพยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน และนำเข้าบำบัดรักษาตามรูปแบบที่เหมาะสม เป็นภารกิจแรก เพื่อลดจำนวนผู้เสพยาเสพติดในชุมชนให้ได้ จากนั้น จัดระบบติดตาม ช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดฯ มิให้มีพฤติกรรมด้านยาเสพติดอีก และจัดระบบเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน ด้วยการจัดระบบเวรยาม เฝ้าระวังในชุมชน เสริมระบบตรวจสอบ ในชุมชน จัดตั้งกลุ่มครอบครัว กลุ่มเยาวชน ฯลฯ

๗.๒.๓.๕ ใช้มาตรการทางกฎหมายดำเนินการต่อผู้ค้าและผู้เสพยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนเป้าหมาย ผสมผสานกับมาตรการชุมชน โดย ใช้มาตรการปราบปราม ปิดล้อม ตรวจค้น อย่างต่อเนื่อง เพื่อลดทอนโครงสร้างทางการค้าในพื้นที่ และจับกุมผู้เสพยาเสพติดที่ไม่ยินยอมสมัครใจเข้าบำบัดฯ เข้าสู่ระบบบังคับฯ

การขยายบทบาทภาคเอกชน ประชาสังคม ให้องค์กรส่วนกลางที่เกี่ยวข้องและจังหวัดดำเนินการ ดังนี้

๗.๒.๓.๑๐ สนับสนุนองค์กรภาคธุรกิจมีส่วนร่วมในงานด้านยาเสพติดตามความเหมาะสม ได้แก่ การรณรงค์ป้องกันยาเสพติด การสนับสนุนกิจกรรมด้านยาเสพติดให้กับองค์กรต่างๆ การใช้บทบาททางธุรกิจ สนับสนุนเงินทุนช่วยเหลือบุคคล หมู่บ้าน พื้นที่ที่ทำงานด้านยาเสพติด ทั้งทางตรงและทางอ้อม (CSR)

๗.๒.๓.๑๑ ส่งเสริมให้องค์กร สมาคม สาขาอาชีพต่างๆ สนับสนุนงานด้านยาเสพติด ได้แก่ การรณรงค์ป้องกันยาเสพติดให้สมาชิก/พนักงานในกลุ่ม/องค์กร/สมาคม จัดกิจกรรมป้องกันยาเสพติด สอดส่อง ดูแลและแจ้งข้อมูลด้านยาเสพติดเท่าที่กระทำได้

๗.๒.๓.๑๒ ส่งเสริมบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนในการป้องกันยาเสพติด ทั้งโดยการบูรณาการร่วมกับการทำอยู่แล้ว หรือ การมีบทบาทด้านยาเสพติดเป็นการเฉพาะ

๗.๒.๔ ความรับผิดชอบ

๗.๒.๔.๑ ผู้รับผิดชอบหลัก : ปลัดกระทรวงมหาดไทย

๗.๒.๔.๒ เจ้าภาพหลัก : กระทรวงมหาดไทย (สำนักงานปลัดกระทรวงฯ/กรมการปกครอง/กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น/กรมการพัฒนาชุมชน/ กทม.)

๗.๒.๔.๓ เจ้าภาพร่วม : กอ.รมน./สำนักงาน ป.ป.ส./กระทรวงพัฒนาสังคมฯ

๗.๒.๔.๔ หน่วยรอง : กระทรวงสาธารณสุข (สำนักงานปลัดกระทรวงฯ)

๗.๒.๔.๕ กลไกประสานงาน : คณะอำนวยการปฏิบัติการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งฯหรือ
อนุกรรมการฯ

๗.๒.๔.๖ ผู้รับผิดชอบพื้นที่ : ผู้ว่าราชการจังหวัด/ ผอ.รมน.จว.

๗.๓ โครงการ รื้อสังคม : การจัดระเบียบสังคมแบบบูรณาการ

๗.๓.๑ สถานการณ์

๗.๓.๑.๑ จากการเฝ้าระวังปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลต่อปัญหายาเสพติดในพื้นที่อย่างต่อเนื่องในช่วง ๒-๓ ปีที่ผ่านมา พบว่า ปัจจัยลบในสังคมที่ทำให้เยาวชนเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดยังอยู่ในเกณฑ์สูง ได้แก่ สถานบันเทิงที่ผิดกฎหมาย/ระเบียบ หอพักที่ไม่ได้จดทะเบียนที่ถูกต้อง ร้านโต๊ะสนุกเกอร์ โต๊ะพนันบอล ตู้ม้า ร้านเกม อินเทอร์เน็ต แหล่งมั่วสุมต่าง ๆ ในจังหวัด การปล่อยให้อาสาสมัครต่ำกว่า ๑๘ ปี เทียวเตร็ดเตร่เวลากลางคืนหลัง ๒๒.๐๐ น. ปัญหาเยาวชนติดเกม ฯลฯ

๗.๓.๑.๒ ปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เยาวชนเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด นอกจากปัจจัยข้างต้นแล้ว ที่สำคัญ คือ ปัจจัยบวกหรือพื้นที่บวกที่เป็นทางเลือกให้กับเยาวชนในการมีกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ ห่างไกลยาเสพติด กลับมีจำนวนที่ไม่มากนักในแต่ละพื้นที่ ทำให้ไม่มีความสมดุลสำหรับทางเลือกให้กับเยาวชนที่ดีเพียงพอ จึงเป็นเหตุให้ภูมิคุ้มกันทางสังคมแทบทุกจังหวัด อยู่ในเกณฑ์ที่ไม่สูงนัก ซึ่งส่งผลให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงของเยาวชนอย่างมากมาย

๗.๓.๒ เป้าหมาย

กำหนดให้ทุกจังหวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเขตเทศบาลนคร เทศบาลเมืองของอำเภอ เมือง และอำเภอสำคัญ ดำเนินการจัดระเบียบสังคมแบบบูรณาการ เพื่อให้สังคมมีสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคมสงบสุข ไม่ส่งเสริมอบายมุข ให้เยาวชนอยู่ในสังคมและสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ปราศจากแหล่งมั่วเมาที่ชักนำไปทางที่ผิด โดย

๗.๓.๒.๑ ลดพื้นที่เสี่ยง หรือปัจจัยที่ส่งผลลบต่อเยาวชน ๖ ประเภท ได้แก่ สถานบริการ/สถานบันเทิง ที่พักอาศัยเชิงพาณิชย์ ร้านเกม/ร้านอินเทอร์เน็ต/โต๊ะสนุก/ร้านค้าแฝง/โต๊ะพนันบอล แหล่งมั่วสุมต่าง ๆ กลุ่มแก๊งค์อื่น ๆ เยาวชนออกนอกบ้านในยามวิกาล

๗.๓.๒.๒ เพิ่มพื้นที่บวก/พื้นที่ดี เพื่อเป็นทางเลือกและทำกิจกรรมสร้างสรรค์ของเยาวชนให้มากขึ้น

๗.๓.๓ การปฏิบัติ

๗.๓.๓.๑ ให้ทุกจังหวัดส่งเสริมและจัดตั้งคณะทำงานป้องกันและจัดระเบียบสังคมแบบบูรณาการจังหวัดขึ้น ประกอบด้วย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการลดพื้นที่เสี่ยง/ปัจจัยลบที่ยังคงมีอยู่ในจังหวัด และเสริมสร้างพื้นที่บวกให้กับเยาวชนเพิ่มขึ้น

๗.๓.๓.๒ คณะทำงานฯ ดำเนินการปฏิบัติด้วยมาตรการทางสังคม มาตรการป้องปราม และมาตรการทางกฎหมาย ในการลดพื้นที่เสี่ยงหรือปัจจัยลบต่อเยาวชน เน้นนำ ดักเตือน และลงโทษผู้ประกอบการที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย

ต่อสถานบันเทิง/สถานบริการ เน้นให้ปฏิบัติตามกฎหมายที่กำหนด ในด้านการควบคุมเวลาเปิด-ปิดบริการ ห้ามเด็กที่มีอายุต่ำกว่ากำหนดใช้บริการ ควบคุมมลภาวะทางเสียง ห้ามจำหน่ายยาเสพติด ตรวจตราระบบการป้องกันอัคคีภัย รวมทั้ง การขออนุญาตเปิดสถานบริการ

ต่อหอพักและที่พักอาศัยเชิงพาณิชย์ เน้นให้จดทะเบียนหอพักให้ถูกต้อง ตรวจตรามิให้ใช้เป็นแหล่งมั่วสุมเสพยาเสพติด แยกประเภทหอพักหญิง-ชาย และสร้างแรงจูงใจให้ปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบ

ต่อร้านเกม ร้านอินเทอร์เน็ต โต๊ะสนุกเกอร์ ร้านค้าแผง โต๊ะพนันบอล เน้นการปฏิบัติ ตามกฎหมาย ควบคุมการใช้บริการของเยาวชน จับกุม/เพิกถอนใบอนุญาตต่อผู้ฝ่าฝืน

ต่อปัญหาเยาวชนติดเกมที่กำลังจะเป็นปัญหาสำคัญในปัจจุบัน ให้เน้นควบคุมการ เปิด-ปิดของร้านอินเทอร์เน็ตให้ตามเวลาที่กำหนด จัดระเบียบเกม ถอดเกมที่ไม่เหมาะสมออก ส่งเสริมและ สร้างเกมที่มีประโยชน์ สร้างสรรค์ ให้ความรู้กับผู้ปกครอง ครูอาจารย์ รวมทั้ง แก่เยาวชน ในการมีปฏิสัมพันธ์ ร่วมกันกับผู้อื่น และใช้มาตรการทางกฎหมายแก่ผู้กระทำผิด

ต่อแหล่งมั่วสุม การมั่วสุม และกลุ่มแก๊งค์อื่น ๆ ใช้การป้องปรามและปราบปรามตาม กฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แก๊งค์มอเตอร์ไซด์ซึ่ง ใช้การจับกุม ยึดรถแข่ง รวมทั้งดำเนินการต่อร้านที่ดัดแปลง สภาพรถ และนำเยาวชนบางส่วนไปเข้าค่ายอบรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ต่อการออกนอกบ้านของเยาวชนในเวลาวิกาล ใช้มาตรการตรวจตรา และแจ้ง ผู้ปกครอง ครูมารับตัวกลับ ภายหลังพบเยาวชนดังกล่าว

ต่อตัวเด็กและเยาวชน ให้ตักเตือน ภาคทัณฑ์ แจ้งผู้ปกครอง สถานศึกษา นำเข้า โครงการบำเพ็ญประโยชน์ บริการสังคม ทำบัญชีรายชื่อ และบันทึกพฤติกรรม เพื่อการเฝ้าระวังแต่ให้ถือเป็น ข้อมูลที่ไม่เปิดเผย ไม่มีผลทางอาญา แต่อาจใช้ประกอบการพิจารณาในกรณีที่มีการกระทำผิดซ้ำ ๆ

๗.๓.๓.๓ ให้ทุกจังหวัดเพิ่ม/ขยายพื้นที่และกิจกรรมทางบวกให้มากขึ้นกว่าที่มีมาแต่เดิม เพื่อเปิดทางเลือกให้กับเยาวชน สามารถทำกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ โดยขอความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ดังนี้

ลานกีฬา อาศัยสถานที่ที่เหมาะสมจัดลานกีฬาให้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งจัดการแข่งขันกีฬา เช่น ฟุตซอล ออกกำลังกายเพื่อสุขภาพเป็นประจำ และต่อเนื่อง มีการจัดแข่งขันและประกวดในโอกาสต่าง ๆ

ลานดนตรี เป็นที่แสดงออกในด้านดนตรีของเยาวชน จัดให้มีการสอนดนตรี การ ประกวด การแสดงอย่างต่อเนื่อง

ลานกิจกรรมสร้างสรรค์ของเยาวชน เป็นเวทีที่ให้เยาวชนได้แสดงออกถึง ความสามารถ ความฝันของตนเอง ในกิจกรรมต่างๆ เช่น การประกวด ฝึกสอน แสดงผลงานในด้านศิลปะ ฯลฯ หรืออาจเรียกว่า ลานสานฝันของเยาวชน

ห้องสมุด จัดให้มีห้องสมุดของจังหวัด ของพื้นที่ ส่งเสริมกิจกรรมห้องสมุด กระตุ้น การอ่านของเยาวชน พัฒนาห้องสมุดให้ทันสมัย เป็นแรงดึงดูดของเยาวชน

ศูนย์เยาวชน เพื่อเป็นจุดประสานงานของเยาวชน และเป็นพื้นที่ที่เยาวชนได้แสดง กิจกรรมต่างๆร่วมกัน

กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ จัดให้เยาวชนรวมกลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ต่างๆ เช่น ออก ค่ายอาสาพัฒนา ช่วยเหลือประชาชน ช่วยเหลือ/สงเคราะห์สัตว์ ปลูกต้นไม้ ฯลฯ

การอบรมค่ายคุณธรรม นำเยาวชนเข้าอบรมค่ายคุณธรรม โดยพระสงฆ์ หรือ นักบวช หรือผู้รู้ทางศาสนา เพื่อพัฒนาความคิด จริยธรรม หลักศาสนา เพื่อดำรงตนเป็นคนดีของสังคม

กิจกรรมประกวดต่างๆ เช่น ประกวดผลงานทางเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ คอมพิวเตอร์ เครื่องยนต์ สิ่งประดิษฐ์ เพื่อพัฒนาความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ของเยาวชน

กิจกรรมฝึกอาชีพ หารายได้เสริม เช่น งานประดิษฐ์ของใช้ในชีวิตประจำวัน เครื่องประดับ ถนอมอาหาร ส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มหรือชมรมอาชีพของเด็กและเยาวชน เป็นต้น

ฯลฯ

๗.๓.๓.๔ รมรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ สร้างการมีส่วนร่วมของสังคมในกิจกรรมการจัดระเบียบสังคมแบบบูรณาการ เพื่อให้ชุมชนและสังคมช่วยกันเอาใจใส่ดูแลปัญหาของเยาวชน โดยใช้ช่องทางของสื่อวิทยุ วิทยุชุมชน โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ โปสเตอร์ แผ่นพับ ฯลฯ เพื่อรณรงค์ ให้ความรู้ แจ้งผลงาน รวมทั้ง ใช้เป็นช่องทางในการแจ้งข่าวของประชาชนต่อปัญหาอันเกิดจากการจัดระเบียบสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การลดปัจจัยลบ

๗.๓.๓.๕ สร้างแกนนำกลุ่มต่าง ๆ ในจังหวัดให้เป็นพลังขับเคลื่อนการจัดระเบียบสังคมแบบบูรณาการ โดยแกนนำที่มีบทบาทสำคัญ ได้แก่ แกนนำครูอาสา แกนนำผู้ปกครอง แกนนำเยาวชนกลุ่มต่าง ๆ แกนนำเจ้าหน้าที่ของรัฐ แกนนำชุมชน ฯลฯ แกนนำเหล่านี้ เมื่อรวมตัวกันจะเป็นพลังทางสังคมที่เข้มแข็งในแต่ละจังหวัด

๗.๓.๔ ความรับผิดชอบ

๗.๓.๔.๑ ผู้รับผิดชอบหลัก : ปลัดกระทรวงมหาดไทย

๗.๓.๔.๒ เจ้าภาพหลัก : กระทรวงมหาดไทย (สำนักงานปลัดกระทรวงฯ /กรมการปกครอง /กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น / กทม.)

๗.๓.๔.๓ เจ้าภาพร่วม : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๗.๓.๔.๔ หน่วยรอง : กระทรวงวัฒนธรรม / กระทรวงพัฒนาสังคมฯ

๗.๓.๔.๕ กลไกประสานงาน : คณะอำนวยการปฏิบัติการจัดระเบียบสังคมแบบบูรณาการ หรือ อนุกรรมการฯ

๗.๓.๔.๖ ผู้รับผิดชอบพื้นที่ : ผู้ว่าราชการจังหวัด/ผอ.รมน.จว.

๗.๔ โครงการ รื้อโรงเรียน : โรงเรียนป้องกันยาเสพติด

๗.๔.๑ สถานการณ์

๗.๔.๑.๑ ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในเยาวชน ถือเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีความสำคัญมากที่สุด และมีสัดส่วนมากที่สุด มากกว่า กลุ่มประชากรกลุ่มอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะ จำนวนเยาวชนส่วนใหญ่ที่สุดในประเทศไทย กว่า ๙๐% อยู่ในสถานศึกษาระดับต่าง ๆ

๗.๔.๑.๒ จากการประมวลปัญหาสถานศึกษา พบว่า อยู่ในภาวะอ่อนแอ แทบไม่มีภูมิคุ้มกันด้านยาเสพติดได้อย่างทั่วถึง ยังไม่มีระบบปฏิบัติอย่างชัดเจนในการป้องกันและแก้ไขปัญหากลุ่มเสี่ยงและยาเสพติดในสถานศึกษา ข้อจำกัดเหล่านี้ มีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหายาเสพติดและพฤติกรรมเสี่ยงในพื้นที่

๗.๔.๑.๓ ปัญหาของเยาวชนในสถานศึกษาในปัจจุบัน มิใช่เป็นปัญหาใดปัญหาหนึ่งเป็นการเฉพาะ แต่เป็นปัญหาร่วมในหลายๆปัญหา เยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ก็จะมีพฤติกรรมเสี่ยงในเรื่องอื่นเช่นเดียวกัน เช่น หนีเรียน มั่วสุม ยาเสพติด ก้าวร้าว สูบบุหรี่ ดื่มของมึนเมา ไม่สนใจในการเรียน ฯลฯ ดังนั้น มาตรการแก้ไขปัญหายาของเยาวชนในสถานศึกษา จึงต้องบูรณาการร่วมกันในหลายปัญหา

๗.๔.๒ เป้าหมาย

๗.๔.๒.๑ กำหนดเป้าหมายโรงเรียน/สถานศึกษาที่จะดำเนินการ ในทุกจังหวัด ให้มีภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็งในการป้องกันยาเสพติดและปัญหาอื่น โดยมุ่งเน้น สถานศึกษาในระดับประถมศึกษา(ขยายโอกาส) มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา อุดมศึกษาและสถานศึกษาของเอกชน

๗.๔.๒.๒ กำหนดกลุ่มเยาวชนในโรงเรียน/สถานศึกษาตามความเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการ ออกเป็น ๓ กลุ่ม โดยมีความเร่งด่วนตามลำดับ ดังนี้

เร่งด่วนที่สุด ได้แก่ เยาวชนที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดแล้ว ทั้งที่เป็น ผู้เสพ/ผู้ใช้ ผู้มีอาการเสพติด และผู้ค้ายา ถือเป็นเป้าหมายที่จะดำเนินการแรกสุด

เร่งด่วนรองลงมา ได้แก่ เยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อปัญหาต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว และมีโอกาสสูงที่จะเกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติด จากประมาณการจำนวนกลุ่มเยาวชนประเภทนี้ จะมีประมาณ ๑๐% ของจำนวนนักเรียนทั้งหมดในแต่ละสถานศึกษา

ปกติทั่วไป ได้แก่ เยาวชนทั่วไปที่ยังไม่มีพฤติกรรมเสี่ยงหรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ซึ่งถือเป็นเยาวชนที่มีจำนวนมากที่สุด

๗.๔.๓ การปฏิบัติ

๗.๔.๓.๑ ให้ถือเป็นนโยบายว่า การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียน/สถานศึกษา เป็นนโยบายสำคัญที่จะต้องดำเนินการอย่างจริงจัง และ สถานศึกษาใดที่สำรวจพบข้อมูลปัญหาดังกล่าว จะไม่ถือเป็นข้อบกพร่องของผู้บริหาร

๗.๔.๓.๒ แต่ละโรงเรียน/สถานศึกษา สำรวจและจัดทำข้อมูล ค้นหาผู้เสพ/ผู้ติด/ผู้ค้า ยาเสพติด และเยาวชนกลุ่มเสี่ยง เพื่อใช้ประโยชน์ในการวางแผน และติดตามผล จำแนกสถานะของเด็กและเยาวชน ตามลักษณะของความเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ได้แก่ ผู้เสพ ผู้ติด และผู้ค้า ยาเสพติด

๗.๔.๓.๓ แก้ไขปัญหาเยาวชนที่มีพฤติกรรมด้านยาเสพติดแล้วโดยเร่งด่วน โดยแบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ

เยาวชนที่มีพฤติกรรมเสพยาเสพติด ให้ถือ เยาวชนเหล่านี้เป็นผู้ป่วยที่จะต้องนำเข้าสู่การบำบัดรักษาทุกคนในรูปแบบที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ เช่น จัดค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมระยะสั้นทั้งภายในสถานศึกษาหรือสถานที่ภายนอก เข้าบำบัดแบบสมัครใจในสถานบำบัดทั้งในรูปของเป็นกลุ่มและรายบุคคล ทั้งในรูปแบบของคนไข้นอกและคนไข้ใน และเข้าสู่ระบบบังคับบำบัดในกรณีที่เป็นผู้มีอาการเสพติดที่จะต้องบำบัดในระยะยาว ฯลฯ ทั้งนี้ ให้สถานศึกษา กำหนดแนวทางในด้านการเรียนที่เหมาะสมในช่วงหรือภายหลังการบำบัดรักษา

เยาวชนที่มีพฤติกรรมค้า ซึ่งจะต้องดำเนินการอย่างจริงจัง มิให้เป็นผู้จัดหาและกระจายยาในโรงเรียน/สถานศึกษา โดย การว่ากล่าว ตักเตือนในกรณีที่เห็นว่า กระทำได้ หรือให้เจ้าหน้าที่ปราบปรามฯ ใช้มาตรการลงโทษตามกฎหมายเป็นกรณี

๗.๔.๓.๔ แก้ไขปัญหาเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงและมีโอกาสสูงต่อการเข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดย แต่ละสถานศึกษาจะต้องมีวิธีการที่เหมาะสมในการเข้าถึงกลุ่มเยาวชนเหล่านี้ เพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยงให้ได้มากที่สุด โดยมีวิธีการที่สำคัญ คือ

จัดกิจกรรมที่เข้าถึงเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงโดยตรง เช่น อบรมในค่าย ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม อบรมโครงการพัฒนาคุณธรรม จัดกิจกรรมค่ายอาสาพัฒนาชุมชน กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อสาธารณะและบริการชุมชน กิจกรรมกีฬา อบรมทักษะชีวิต รวมกลุ่มเยาวชนเพื่อจัดทำกิจกรรมทางบวก เล่นดนตรี ฯลฯ

จัดให้มีระบบช่วยเหลือในโรงเรียน/สถานศึกษา โดย ให้แต่ละสถานศึกษา มอบหมายครูที่ปรึกษา หรือครูที่สามารถเข้าถึงและใกล้ชิดกับเยาวชนกลุ่มเสี่ยง เป็นผู้คอยให้คำปรึกษา แนะนำในเรื่องต่าง ๆ แก่กลุ่มเยาวชนเหล่านี้ ลดพฤติกรรมเสี่ยงให้มากที่สุด

จัดระบบร่วมกับกลไกภายนอกในการดูแล สอดส่องเยาวชนกลุ่มเสี่ยง โดยให้ทุกจังหวัดสร้างกลไกเฝ้าระวัง สอดส่องความประพฤติ ของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงและทั่วไปภายนอกโรงเรียน ซึ่งอาจร่วมกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมความประพฤตินักเรียน เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรชุมชน ฯลฯ รวมทั้งผู้ปกครอง เพื่อร่วมเป็นกลไกสอดส่อง ดูแลในเรื่องนี้

๗.๔.๓.๕ สร้างภูมิคุ้มกัน ป้องกันยาเสพติดให้กับเยาวชนทั่วไป เพื่อมิให้เยาวชนเหล่านี้ก้าวสู่พฤติกรรมเสี่ยงและเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยมีกิจกรรมสำคัญที่แต่ละโรงเรียน/สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ คือ

การพัฒนาและสร้างเสริมทักษะชีวิต ได้แก่ จัดกิจกรรมหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาเฉพาะ เช่น จริยธรรม ค่ายพัฒนาคุณธรรม กิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น ลูกเสือ เนตรนารี การเรียนรู้นอกหลักสูตร เช่น กิจกรรมสอนศาสนาวันหยุด สอนศิลปะ ฯลฯ

กิจกรรมทางเลือก ขึ้นกับความสนใจของเยาวชน เช่น กิจกรรมวิชาการ(เรียนพิเศษ ค่ายวิทยาศาสตร์) กีฬา(การฝึกสอน การซ้อม การแข่งขัน) ศิลปะ(หัตถกรรม จิตรกรรม ดนตรี การแสดง) พัฒนาอาชีพ (ฝึกอาชีพ ฝึกงาน ทำงานพิเศษ) ฯลฯ

กิจกรรมสร้างกลไกสอดส่อง ดูแล ได้แก่ จัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองในโรงเรียนและชุมชน จัดตั้งกลุ่มเพื่อนที่ปรึกษาเพื่อดูแลกลุ่มเพื่อนด้วยกัน จัดตั้งอาสาสมัครในชุมชน

กิจกรรมที่จะดำเนินการกับเยาวชนทั่วไปนี้ สามารถนำไปใช้กับเยาวชน ๒ ประเภทข้างต้นได้ตามความเหมาะสม

๗.๔.๓.๖ ให้ทุกจังหวัด จัดให้มีระบบ กลไก กิจกรรมร่วมที่สนับสนุนเยาวชนในโรงเรียน/สถานศึกษา ๔ กิจกรรมสำคัญ ดังนี้

กิจกรรมที่ ๑ จัดกลไกเฝ้าระวัง สอดส่อง ความประพฤตินักเรียน นักศึกษา โดยมีบุคคล/หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นผู้ปฏิบัติในขณะนี้ เช่น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมความประพฤตินักเรียนครู/อาจารย์ ตัวแทนผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่ตำรวจ ฝ่ายปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาสาสมัครชุมชน ฯลฯ ทำหน้าที่ในการตรวจตรา ดูแล ความประพฤตินักเรียนภายนอกโรงเรียน

กิจกรรมที่ ๒ จัดทำโครงการบ้านหลังเรียน โดยจัดหาพื้นที่ สถานที่ที่เหมาะสมสำหรับสนับสนุนกิจกรรมทางเลือกตามความสนใจของเยาวชนภายหลังเลิกเรียน ในการใช้เวลาว่างที่เป็นประโยชน์ ไม่ไปมั่วสุมและมีพฤติกรรมเสี่ยง โดยส่งเสริมกิจกรรมสร้างสรรค์ เช่น ดนตรี กีฬา ศิลปะ คอมพิวเตอร์ หรือ กิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้ควบคู่ไปด้วย เช่น การทำงานฝีมือ ฯลฯ

กิจกรรมที่ ๓ จัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม คุณธรรม โดยใช้พระวิทยากร พระสงฆ์ที่ประจำโรงเรียน นักบวชหรือผู้แทนศาสนาอื่นที่เหมาะสม รวมทั้ง เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เหมาะสม ฯลฯ เข้า

ดำเนินการอบรม สั่งสอน การป้องกันยาเสพติด หรือ โครงการค่ายพัฒนาคุณธรรม แก่เยาวชนในสถานศึกษาที่เป็นเป้าหมาย

กิจกรรมที่ ๔ จัดให้มีสภาเยาวชนในจังหวัด ตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อเป็นจุดรวมการประสานงานของเยาวชนในจังหวัด โดยให้มีกระบวนการเลือกสรรผู้แทน มีกิจกรรมในด้านสังคม การบำเพ็ญประโยชน์ การป้องกันยาเสพติด และมีเวทีเสนอความคิดเห็นต่อผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้อง

๗.๔.๓.๗ จัดกิจกรรมรณรงค์ สร้างกระแสการป้องกันยาเสพติดวงกว้าง ให้เป็นกระแสทางสังคมในการร่วมกันเฝ้าระวังปัญหาเสพติด โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน โดย ให้องค์กรส่วนกลางและจังหวัดระดมความร่วมมือจากสื่อมวลชนต่าง ๆ เช่น วิทยุชุมชน หนังสือพิมพ์ เคเบิลทีวี ฯลฯ ร่วมกันสร้างกระแสอย่างจริงจัง

๗.๔.๓.๘ เสริมความเข้มแข็งให้กับกลไกการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ทั้งในระดับส่วนกลาง และจังหวัด ให้มีประสิทธิภาพ สามารถหยุดยั้งสถานการณ์ปัญหาของเยาวชนได้ โดย

ส่วนกลาง กระทรวงศึกษาธิการ จัดตั้งกลไกอำนวยการและบูรณาการร่วมของหน่วยงานในสังกัด ร่วมกับ กระทรวง/กรมอื่นที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันรับผิดชอบในการกิจนี้ในระดับประเทศ

ในระดับจังหวัด ให้ทุกจังหวัดจัดตั้งกลไกในรูปของคณะทำงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเยาวชน เพื่อร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง รับผิดชอบภารกิจนี้ในขอบเขตจังหวัด โดยมี รองผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธาน

ในโรงเรียน/สถานศึกษา ให้มอบหมาย แต่งตั้งคณะบุคคลร่วมรับผิดชอบในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาในสถานศึกษา อย่างชัดเจน และจัดอบรมให้ความรู้วิธีการทำงาน

๗.๔.๔ ความรับผิดชอบ

๗.๔.๔.๑ ผู้รับผิดชอบหลัก : ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

๗.๔.๔.๒ เจ้าภาพหลัก : กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานปลัดกระทรวง/สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน/สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา/สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาภาคเอกชน/สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา)

๗.๔.๔.๓ เจ้าภาพร่วม : กระทรวงมหาดไทย (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น / กทม.)

๗.๔.๔.๔ หน่วยรอง : กระทรวงพัฒนาสังคมฯ / กระทรวงวัฒนธรรม

๗.๔.๔.๕ กลไกประสานงาน : คณะอำนวยการปฏิบัติการแก้ไขปัญหายาในสถานศึกษา หรือ อนุกรรมการ

๗.๔.๔.๖ ผู้รับผิดชอบพื้นที่ : ผู้ว่าราชการจังหวัด/ผอ.รณ.จว.

๗.๕ โครงการ รั้วครอบครัว : โครงการ ครอบครัวสีขาว ครอบครัวเข้มแข็ง

๗.๕.๑ สถานการณ์

๗.๕.๑.๑ สถาบันครอบครัว ถือเป็นหน่วยทางสังคมระดับพื้นฐานที่สุดของประเทศ ในอดีตที่ผ่านมา ประเทศไทยได้ชื่อว่า มีสถาบันครอบครัวที่มีความเข้มแข็ง มีความผูกพันฉันท์เครือญาติ ตามคติและหลักของชาวตะวันออก แต่ในช่วงไม่กี่สิบปีที่ผ่านมา สถาบันครอบครัวอยู่ในภาวะที่อ่อนแอ ความผูกพัน

สัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นลดลง เพราะคัมภีร์ของครอบครัวที่เคยศักดิ์กัน ดูเลือนในครอบครัวและเยาวชนแทบจะหมดบทบาทลง จึงเป็นสาเหตุให้เกิดขึ้นของปัญหาต่าง ๆ อีกมากมาย รวมทั้ง ปัญหายาเสพติด

๗.๕.๑.๒ จากข้อมูลผู้ถูกจับกุมและบำบัดรักษายาเสพติดในช่วง ๕ ปีที่ผ่านมา ปรากฏว่า มีประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ ครอบครัว ครอบครัวดังกล่าว ถือเป็นครอบครัวที่เสี่ยงต่อปัญหายาเสพติด เพราะมีบุคคลภายในครอบครัวคนใดคนหนึ่ง หรือหลายคนเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และอาจมีแนวโน้มของครอบครัวที่จะเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมากขึ้น หากสถานการณ์ยาเสพติดยังเป็นเช่นนี้

๗.๕.๑.๓ การดำเนินงานที่ผ่านมา แม้จะเป็นที่ตระหนักว่า ครอบครัว มีบทบาทสำคัญในด้านต่าง ๆ ไม่เฉพาะเรื่องการป้องกันยาเสพติดเท่านั้น แต่ต้องยอมรับกันว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังมีการดำเนินการค่อนข้างน้อย ไม่สอดคล้องกับปริมาณปัญหาที่เพิ่มขึ้น

ดังนั้น การให้ความสำคัญต่อการสร้าง รั้วครอบครัว อย่างจริงจัง จึงถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่จะป้องกันยาเสพติดได้อย่างแท้จริง เมื่อใด ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวเข้มแข็ง ก็จะส่งผลต่อพื้นฐานของความเข้มแข็งของประเทศ

๗.๕.๒ เป้าหมาย

๗.๕.๒.๑ มุ่งเน้นครอบครัวที่มีบุคคลมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ทั้งที่ถูกจับกุม หรือที่บำบัดรักษาในทุกระบบ เพื่อเป็นการป้องกันบุคคลอื่น เป็นเป้าหมายประเภทแรก

๗.๕.๒.๒ ครอบครัวที่มีบุคคลมีพฤติกรรมเสี่ยงและมีโอกาสสูงต่อการเข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติด จัดเป็นเป้าหมายที่ ๒

๗.๕.๒.๓ ครอบครัวทั่วไป จัดเป็นเป้าหมายอันดับสุดท้าย

๗.๕.๓ การปฏิบัติ

๗.๕.๓.๑ ส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน(ศพค.) ในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อเป็นกลไก สืบสวน เฝ้าระวัง ป้องกันและแก้ไขปัญหารวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว โดยจัดทำแผนพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหาคอรัรัว ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาตำบล และให้หน่วยงานส่วนกลางที่ดูแลบุคคลเหล่านี้กับจังหวัดดำเนินการ ดังนี้

๗.๕.๓.๒ การปฏิบัติต่อครอบครัวประเภทที่ ๑

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้กระทรวงยุติธรรม (กรมพินิจฯ กรมคุมประพฤติ กรมราชทัณฑ์) กระทรวงสาธารณสุข(สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กรมการแพทย์ กรมอนามัย) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์(สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว) และกระทรวงมหาดไทย โดย จังหวัด/อำเภอ สืบสวน คัดเลือกครอบครัวของบุคคลที่ถูกจับในคดีเสพ/ครอบครองหรือจำหน่ายระดับย่อย และที่บำบัดรักษาแบบสมัครใจ หรือบังคับบำบัดฯ เพื่อกำหนดเป็นเป้าหมายที่จะดำเนินงาน

อบรมความรู้ครอบครัว นำคนในครอบครัวตามที่กำหนดเป็นเป้าหมาย ได้แก่ พ่อแม่ผู้ปกครอง ญาติพี่น้อง มารับการอบรมความรู้การป้องกันยาเสพติด เพื่อป้องกันผู้ที่ยังเหลืออยู่ในครอบครัวไม่ให้มีพฤติกรรมด้านยาเสพติด

การรวมกลุ่มครอบครัว ภายหลังการอบรม ให้ใช้เงื่อนไขที่เหมาะสมรวมกลุ่ม จัดตั้งกลุ่มครอบครัว-ผู้ปกครอง ตามเงื่อนไขทางสังคมที่มีอยู่ เช่น กลุ่มผู้ปกครองในโรงเรียน กลุ่มในชุมชน ฯลฯ และให้กลุ่มมีกิจกรรมสัมพันธ์ และมีการพบปะ จัดตั้งเป็นเครือข่ายช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

๗.๕.๓.๓ การปฏิบัติต่อครอบครัวประเภทที่ ๒ ซึ่งถือเป็นกลุ่มเสี่ยง ให้ดำเนินการ ดังนี้

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ กระทรวงศึกษาธิการ(โรงเรียน/สถานศึกษา) กอ.รมน. และ กระทรวงพัฒนาสังคมฯ ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน(ศพค.) กระทรวงมหาดไทย (จังหวัด/อำเภอ) สํารวจ คัดเลือกครอบครัวจากเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อปัญหา ยาเสพติด ที่ได้จากการสำรวจ การจัดทำประชาคม ฯลฯ และกำหนดเป็นเป้าหมายดำเนินการจำนวนหนึ่ง

อบรมความรู้ครอบครัว นำคนในครอบครัวที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อปัญหา ยาเสพติด เข้ารับการอบรมในหลักสูตร การป้องกันภัยยาเสพติด เพื่อให้เกิดความตระหนักและไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

๗.๕.๓.๔ การปฏิบัติต่อครอบครัวประเภทที่ ๓ ซึ่งเป็นกลุ่มประชาชนทั่วไป ให้มุ่งเน้นการใช้สื่อรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้การป้องกันยาเสพติด เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันของครอบครัวต่อปัญหา ยาเสพติดและปัญหาที่เกี่ยวข้องอื่น

๗.๕.๓.๕ ทุกจังหวัดรณรงค์ เชิญชวน ประกาศเจตนารมณ์ เป็นครอบครัวสีขาว ป้องกันยาเสพติด โดย ครอบครัวที่จะมีเงื่อนไขดังกล่าวได้ มีการดำเนินการ ดังนี้

คนในครอบครัวได้รับการอบรมในหลักสูตรป้องกันยาเสพติด เพื่อเป็นสร้างภูมิคุ้มกันต่อปัญหา ยาเสพติดในชั้นต้น

ได้รับการรับรองจากครอบครัวเพื่อนบ้าน หรือครอบครัวอื่นๆ ตามจำนวนที่แต่ละจังหวัดกำหนด

มีความสมัครใจที่จะเข้าร่วมเป็นครอบครัวสีขาว ไม่ใช้การบังคับใด ๆ

สามารถเข้าร่วมกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ได้ เพื่อเป็นกิจกรรมเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว

มีการขึ้นทะเบียนในอำเภอ หรือ ตำบล หรือที่เหมาะสมตามที่จังหวัดกำหนด เพื่อสามารถทราบจำนวนอย่างชัดเจน

๗.๕.๔ ความรับผิดชอบ

๗.๕.๔.๑ ผู้รับผิดชอบหลัก : ปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมฯ

๗.๕.๔.๒ เจ้าภาพหลัก : กระทรวงพัฒนาสังคมฯ /

๗.๕.๔.๓ เจ้าภาพร่วม : กระทรวงมหาดไทย (สำนักงานปลัดกระทรวงฯ /กรมการปกครอง /กรมการพัฒนาชุมชน / กทม.) /สำนักงาน ป.ป.ส.

๗.๕.๔.๔ หน่วยรอง : กระทรวงสาธารณสุข (สำนักงานปลัดกระทรวงฯ/กรมการแพทย์/กรมสุขภาพจิต) กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน/สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา/สำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาภาคเอกชน/สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา) กระทรวงยุติธรรม (กรมคุมประพฤติ/กรมพินิจฯ/กรมราชทัณฑ์)

๗.๕.๕.๕ กลไกประสานงาน : คณะอำนวยการปฏิบัติการส่งเสริมความเข้มแข็งครอบครัว
หรืออนุกรรมการ

๗.๕.๕.๖ ผู้รับผิดชอบพื้นที่ : ผู้ว่าราชการจังหวัด/ผอ.รมน.จว. พัฒนาสังคมจังหวัด

๗.๖ โครงการปราบปรามยาเสพติดร้ายสำคัญและลดความเดือดร้อนประชาชน

๗.๖.๑ สถานการณ์

๗.๖.๑.๑ ในปัจจุบัน สถานการณ์กลุ่มการค้ายาเสพติดยังมีความเคลื่อนไหวทางการค้าในปริมาณที่สูง กลุ่ม/เครือข่ายการค้ารายสำคัญขนาดใหญ่ยังคงดำรงอยู่ และพัฒนารูปแบบทางการค้าที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม มีความเชื่อมโยงทางการค้าทั้งตามแนวชายแดน ในเรือนจำ และพื้นที่ภายนอกของจังหวัดต่าง ๆ ทำให้มีขีดความสามารถกระจายยาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๗.๖.๑.๒ ในสถานการณ์ที่ประเทศต้องเผชิญกับวิกฤติทางเศรษฐกิจ-สังคม-การเมือง ทำให้ปัญหาเสพติดมีความเกี่ยวข้องกับคดีอาชญากรรม และสร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนทั่วไป ประชาชนมีความต้องการที่จะให้เจ้าหน้าที่ของรัฐแก้ไขปัญหาคาความเดือดร้อนอันเกิดจากปัญหา ยาเสพติด จึงปรากฏข้อร้องเรียนเป็นจำนวนมากในแต่ละเดือน หากสามารถแก้ไขปัญหในส่วนนี้ได้ ก็จะลดความเดือดร้อนของประชาชนไม่มากนัก

๗.๖.๑.๓ จากการพิจารณาผลของการสกัดกั้นยาเสพติดในพื้นที่เส้นทางตอนใน ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจ และหน่วยที่เกี่ยวข้องตั้งจุดตรวจ จุดสกัดตามเส้นทางสายสำคัญและที่เสี่ยงต่อการลำเลียงยาเสพติด ในปี ๒๕๕๑ มีจำนวนผลการจับกุม ณ จุดตรวจ จุดสกัด ได้จำนวน ๑๔๓ จุดตรวจ คิดเป็นจำนวนยาบ้าได้ ๓,๒๖๓ ,๕๕๗ เม็ด หรือ คิดเป็น ๒๒.๒ % ของปริมาณการจับกุม รายสำคัญทั่วประเทศ ซึ่งหากเพิ่มมาตรการนี้อย่างจริงจัง ก็จะส่งผลการจับกุมได้มากกว่านี้

๗.๖.๒ เป้าหมาย

๗.๖.๒.๑ กำหนดเป้าหมายการปราบปราม ทำลายโครงสร้างเครือข่ายการค้าที่ยังหลงเหลืออยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มเครือข่ายการค้ายาเสพติดรายใหญ่ ที่เชื่อมโยงกับการกระทำความผิดอาชญากรรม เครือข่ายการค้ายาเสพติดที่เชื่อมโยงกับเรือนจำ ฯลฯ

๗.๖.๒.๒ ดำเนินการขอความร่วมมือกับประชาชน เพื่อการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ให้ได้ผลในระดับที่น่าพอใจ

๗.๖.๒.๓ สกัดกั้น จับกุมยาเสพติดที่ลำเลียงผ่านเส้นทางสำคัญในพื้นที่ตอนในที่เสี่ยง ต่อการลำเลียงยาเสพติดให้ได้มากยิ่งขึ้น

๗.๖.๓ การปฏิบัติ

๗.๖.๓.๑. กำหนดการปราบปรามเครือข่าย/กลุ่มการค้ายาเสพติดที่เชื่อมโยงกับเรือนจำ เป็นเป้าหมายลำดับแรก โดย

จัดชุดปฏิบัติการโดยเฉพาะ โดยให้ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงาน ปปง. สำนักงาน ป.ป.ส สำนักงาน ป.ป.ท. ร่วมกับ กรมราชทัณฑ์ ฯลฯ ร่วมกันจัดชุดปฏิบัติการสืบสวน ปราบปรามอย่างชัดเจน เข้าดำเนินการสืบสวน ขยายผล และปราบปรามเครือข่ายการค้ายาเสพติดใน